

N:o 147.

Af herrar **J. Persson** i Arboga och **E. Ersson** Arnebo, om eftergift af lösesumman för vissa hemmansränder, som i anledning af upphörande af rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag skolat uppdebiteras.

Med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 6 april 1887 beslöt nämnda års senare Riksdag medgifva, att en sådan uppgörelse finge träffas mellan kronan och Sala bergslag, att Sala silfververk under full eganderätt öfverlätes till bergslaget mot det att kronan återvunne dispositionsrätten öfver vissa fastigheter och anslag m. m. För denna uppgörelse fastställdes, utom andra, de bestämmelser, att bergslaget skulle vara skyldigt att fem år efter den dag, då aftalet inginges, frånträda dispositionen af det så kallade Hyttans vattensystem med de vid Sala hytta och der ofvanför gjorda vattenuppdämningarna, och att detta aftal skulle träda i kraft den 1 januari 1888. Derjemte medgaf Riksdagen, att, sedan Sala hyttas vattensystem blifvit till kronan afträdt, detsamma finge, såvidt kronans rätt anginge, utrifvas, under vilkor att de jordegare, som genom utrifningen vunne fördel, skulle till statsverket erlægga ett belopp af 19,800 kronor, motsvarande i afrundadt tal det med trettio procent nedsatta kapitalvärdet af de räntebelopp, som genom förmedling i följd af vattenuppdämning eftergifvits. Detta belopp skulle till betalning fördelas på den nyvunna eller förbättrade jorden i mån af dess genom vattenafledningen vunna fördel.

Den vid 1885 års riksdag beslutade trettioprocentafskrifningen af grundskatter togs således i beräkning vid bestämmandet af lösesumman för de omförmälda grundränderna. Rigtigheten af denna lösesummas eftergifvande, i den mån öfriga grundskatter afskrifvas, har följaktligen blifvit af Riksdagen i princip erkänd. Med stöd deraf tilläto vi oss att vid förlidet års urtima

riksdag, då frågan om grundskatternas fullständiga afskrifvande förelåg till Riksdagens pröfning, i en af oss inom denna kammare väckt motion (n:o 16) föreslå, att derest fortsatt afskrifning af de på viss jord hvilande grundskatter komme att beslutas, denna afskrifning jemväl måtte tillämpas på den ofvan nämnda lösesumman, 19,800 kronor.

Det särskilda utskott, till hvars förberedande behandling frågan varit remitterad, afgaf emellertid det utlåtande, att som den ifrågavarande lösesumman endast vore att anse som en kronans eventuella fordran af jordegarna, den af Kongl. Maj:t föreslagna tolfårsafskrifningen af grundskatter uppenbarligen icke kunde på densamma tillämpas. »Deremot», säger utskottet vidare, »torde billigheten obestriddigen fordra, att, om den stora afskrifningen kommer till stånd, jemväl de, som kunna blifva skyldige erlægga lösesumman, erhålla en motsvarande förmån; och torde denna lämpligast beredas dem genom ett eftergifvande på en gång af förenämnda eventuella fordran. Då emellertid motionärernas förslag, sådant som det blifvit affattadt, icke inrymmer möjligheten af en sådan åtgärd, lärer Riksdagen för närvarande icke kunna annat än afslå berörda förslag». I enlighet med utskottets hemställan blef också motionen af Riksdagen afslagen.

Då det således endast var af formella skäl, som vår motion till 1892 års urtima riksdag afslogs, våga vi hysa förhoppning om en gynsam utgång, då vi nu å nyo framlägga densamma med tillgodogörande af särskilda utskottets benägna anvisning i afseende på formen.

»Den stora grundskatteafskrifningen» är af Riksdagen beslutad. Utrifningen af uppdämningarne i Hyttans vattensystem får, enligt det mellan kronan och Sala bergslag träffade aftalet, ske när som helst, från innevarande års början räknadt. Genom dess verkställande skulle, såsom det framgår af den omfattande utredning, hvilken är meddelad i det till Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 17 december 1886 fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden, vinnas en ökad jordareal af 8,489 tunnland 15,8 kappland och ett ökad jordvärde af 614,538 kronor 44 öre. Det är nemligen att märka, att, såsom i nyss åberopade statsrådsprotokoll säges, de af vatten skadade eller fördränkta egorna omkring och uti de åar och sjöar, som tillhöra Hyttans vattensystem, i allmänhet utgöra delar af de utaf dämningarna beroende hemmans och lägenheteres bättre jord. Väl må det, i afseende på en del af dessa jordsträckor, ega sin rättighet hvad 1892 års särskilda utskott säger sig, hafva inhemtat, nemligen att det ligger i vida fältet, huruvida utrifningen af vattenuppdämningarne någonsin kommer till stånd. Särskildt torde detta gälla om de egor, som sträcka sig intill och ut i sjön Hallaren, hvars vattenyta icke lär kunna sänkas utan att åtskilliga vattenverksegares rättigheter och intressen deraf beröras. Men med de öfriga förhåller det sig i

sjelfva verket annorlunda. Så förefinnas till exempel för vattenafledningen från egorna omkring och i sjön Klasbomyran, oss veterligen, inga andra hinder än svårigheten för vederbörande jordegare att utgöra den bestämda lösesumman. Blefve denna eftergifven, skulle uppdämningarne i sistnämnda sjö genast kunna utrifvas, enär annans rätt än jordegarnes icke är deraf beroende, och de dryga kostnader och den tidsutdrägt, som äro förenade med förättandet af sådan syn, som är föreskrifven i § 27 af lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879, följaktligen skulle i detta fall kunna undvikas. Ett eftergifvande af skyldigheten att erlægga den ifrågasvarande lösesumman i händelse af dämningarnes utrifning torde så mycket mindre komma att medföra någon verklig förlust för staten, som det är högst sannolikt, att någon dylik utrifning icke kommer att ega rum, så länge skyldigheten att erlægga lösesumman kvarstår för jordegarne; men förrän utrifningen skett, lär staten icke ega någon rätt att utkräfva denna lösesumma. Deremot ligger det antagandet nära till hands, att densammes eftergifvande skall verka som en kraftig sporre till utrifningens skyndsamma verkställande, hvaraf äfven staten bör komma att vinna fördel till följd af ökad skatteförmåga hos egarne af den genom vattenafledningen vunna eller förbättrade jorden.

På grund af hvad vi sålunda anfört våga vi vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte besluta att på en gång eftergifva hela den af 1887 års senare Riksdag bestämda lösesumman, 19,800 kronor, för hemmansräntor, som i anledning af upphörande af rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag skolat uppdebiteras.

Stockholm den 28 januari 1893.

J. Persson

från Arboga.

Eric Ersson

i Arnebo.